

Stresstest varianten WW

Op verzoek van het ministerie van SZW onderzoeken we het effect van verschillende beleidsvarianten voor de werkloosheidswet (WW) op de financiële schokbestendigheid van huishoudens. Op basis van data over huishoudens uit 2018 simuleren we hoelang zij hun vaste en noodzakelijke lasten nog kunnen betalen in het geval van baanverlies van de hoofdkostwinner.

Met de bestaande regelingen hebben de meeste huishoudens voldoende buffers om hun vaste en noodzakelijke lasten minimaal twee jaar te kunnen betalen. Het effect van de varianten hierop is beperkt, behalve in de variant waarin de WW wordt afgeschaft.

Samenvatting

Op verzoek van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) onderzoeken we het effect van verschillende beleidsvarianten voor de werkloosheidswet (WW) op de financiële schokbestendigheid van huishoudens. We simuleren een situatie waarin hoofdkostwinners in loondienst hun volledige inkomen uit loondienst verliezen. We bepalen hoelang deze huishoudens hun vaste lasten nog kunnen blijven betalen. Daarbij houden we rekening met een eventuele WW- of bijstandsuitkering.

We gebruiken het Woononderzoek Nederland (WoON) 2018 om de vaste en noodzakelijke lasten te bepalen en schatten ontbrekende lasten bij. Als deze lasten per maand hoger zijn dan het besteedbare inkomen, is er sprake van een begrotingstekort. De uitzingtermijn is het aantal maanden dat een huishouden zijn vaste en noodzakelijke lasten kan blijven betalen totdat de financiële reserves zijn uitgeput.

De analyse is vooral bedoeld om varianten met elkaar te vergelijken. De exacte niveaus van schokbestendigheid kunnen veranderen over de tijd, bijvoorbeeld door verandering van inkomens, (energie)prijzen en beleid. Wij houden geen rekening met dit soort wijzigingen als die zijn opgetreden na 2018, maar voeren wel een gevoeligheidsanalyse uit voor hogere energielasten. Daarnaast zijn niet alle vaste lasten in de data beschikbaar en is een deel hiervan bijgeschat (zoals voeding).

De meeste huishoudens hebben met de bestaande regelingen voldoende financiële buffers om minimaal twee jaar de vaste en noodzakelijke lasten te betalen. De varianten voor de WW (m.u.v. afschaffing WW) hebben een beperkt effect op het aantal huishoudens dat binnen twee jaar in de problemen komt. De varianten kunnen wel grotere effecten hebben op de koopkracht van huishoudens en de mogelijkheid om uitgaven te doen die niet behoren tot de vaste lasten.

Het meest kwetsbaar zijn jongeren (met nog weinig opbouw van WW) en alleenstaanden (zij kunnen niet terugvallen op het inkomen van een partner). Het bepalende kenmerk van huishoudens met een korte uitzingtermijn is een gebrek aan financiële buffers.

1 Inleiding

Deze notitie rapporteert over de resultaten van de stresstest voor verschillende beleidsvarianten van de WW. Het ministerie van SZW heeft het Centraal Planbureau (hierna: CPB) gevraagd om een kwantitatieve vervolganalyse van het eerdere onderzoek ‘stresstest huishoudens’ (Vlekke et al., 2020). In de stresstest uit 2020 heeft het CPB de financiële schokbestendigheid van huishoudens onderzocht door te kijken hoelang huishoudens na een inkomensschok nog de vaste en noodzakelijke lasten kunnen betalen. Het verzoek van SZW is om deze stresstest uit te voeren voor verschillende beleidsvarianten voor de WW. In deze notitie doen we dat op basis van data over huishoudens in 2018. Omdat de WW alleen beschikbaar is voor werknemers in loondienst, heeft deze notitie alleen betrekking op huishoudens waarvan de hoofdkostwinner hoofdzakelijk inkomen uit loondienst ontvangt. We voeren alleen simulaties uit op situaties waarin het inkomen uit loondienst van de hoofdkostwinner wegvalt. Indien alleen het inkomen van de tweede verdiener wegvalt, zijn er namelijk weinig huishoudens die binnen twee jaar in de problemen komen. In de simulaties wordt aangenomen dat het baanverlies permanent is. Dat betekent dat er geen rekening gehouden wordt met de effecten van de verschillende varianten op de kans om weer aan het werk te gaan.

2 Methodologie stresstest

We gebruiken het Woononderzoek Nederland (WoON) 2018 om de vaste en noodzakelijke lasten te bepalen en we schatten een aantal ontbrekende lasten bij. We volgen hier een vergelijkbare benadering als bij het eerdere onderzoek ‘stresstest huishoudens’ (Vlekke et al., 2020). Hierbij kijken we hoelang huishoudens hun vaste en noodzakelijke lasten kunnen betalen als ze hun inkomen verliezen. Een dergelijke stresstest gaat uit van een wat-als-benadering: wat gebeurt er als personen in een huishouden (deels) hun werk en dus hun inkomen verliezen? We simuleren een situatie waarin hoofdkostwinners hun (volledige) inkomen uit loondienst verliezen. Na deze schok van het bruto-inkomen passen we opnieuw een ‘bruto-nettotraject’ toe met het model Mimosi¹. Het bruto-nettotraject vindt plaats op jaarbasis. Dat betekent dat we het nettojaarinkomen berekenen en dit door twaalf delen om het nettomaandinkomen te bepalen.² Hierbij houden we rekening met een eventueel recht op een WW-uitkering. Als de WW-uitkering onder het sociaal minimum komt, kan de uitkering vanuit de Toeslagenwet nog worden aangevuld. Als er geen recht (meer) is op een WW-uitkering, kan het huishouden recht hebben op een bijstandsuitkering. Hierbij wordt rekening gehouden met de vermogenstoets van de bijstand en met eventueel inkomen van een partner.

Voor huishoudens met een begrotingstekort berekenen we de ‘uitzingtermijn’, die aangeeft hoelang huishoudens het volhouden om de vaste lasten te betalen met hun vermogen. Als de vaste en noodzakelijke lasten per maand hoger zijn dan het besteedbare inkomen, is er sprake van een begrotingstekort. Huishoudens die met een begrotingstekort te kampen krijgen, moeten hun financieel vermogen aanspreken om hun vaste lasten te kunnen blijven betalen. Hieruit volgt de uitzingtermijn: het aantal maanden dat een huishouden zijn vaste en noodzakelijke lasten kan blijven betalen totdat de financiële reserves zijn uitgeput. Bij het bepalen van het financieel vermogen houden we alleen rekening met vermogen

¹ Mimosi is een microsimulatiemodel, voor een beschrijving van Mimosi, zie Koot, P.M., M. Vlekke, E. Berkhout en R. Euwals (2016), MIMOSI: Microsimulatiemodel voor belastingen, sociale zekerheid, loonkosten en koopkracht, CPB Achtergronddocument, 30 maart 2016, [link](#).

² We houden geen rekening met fluctuaties van het inkomen binnen een kalenderjaar, omdat Mimosi alleen geschikt is voor bruto-nettoberekeningen op jaarbasis.

in box 3 (zoals spaargeld, obligaties en aandelen). Het vermogen in de eigen woning en de hypotheekschuld worden niet betrokken bij het bepalen van de uitzingtermijnen.

Als kernbestand gebruiken we het WoON 2018. De huishoudens in deze steekproef krijgen een weging zodat we uitkomen op de aantallen van de hele populatie. Van alle huishoudens in WoON kunnen we het recht op een WW-uitkering bepalen. De maximale duur van de WW-uitkering hangt af van het arbeidsverleden van de werknemers. Deze construeren we met de microdatabestanden BAANSOMMENTAB (1999 t/m 2009) en SPOLISBUS (2010 t/m 2018).³ Deze informatie over het arbeidsverleden koppelen we dan, samen met inkomens- en vermogensdata uit de integrale inkomensbestanden (INPATAB) en informatie over huishoudens (GBAHUISHOUDENSBUS), aan het WoON.

Ten opzichte van de eerdere analyse (Vlekke et al., 2020) hebben we drie verfijningen aangebracht. Ten eerste hebben we de WW-rechten nu nauwkeuriger kunnen bepalen. Bij de eerdere analyse maakten we gebruik van het IPO-bestand. Dit bestand bevatte echter niet het arbeidsverleden van werknemers, waardoor we de duur van de uitkering niet op individueel niveau precies konden bepalen. De huidige analyse maakt gebruik van de bestanden BAANSOMMENTAB en SPOLISBUS, waardoor we het werkelijke arbeidsverleden en recht op WW kunnen vaststellen. Ten tweede zijn er in WoON meer gegevens over vaste en noodzakelijke lasten beschikbaar dan in het IPO, waardoor we ook minder gegevens hoeven bij te schatten. In het (eerder gebruikte) IPO zijn vaste lasten als huur, gas, elektriciteit niet waargenomen en deze zijn toen bijgeschat. Ten derde maken we nu ook onderscheid tussen huishoudens met een uitzingtermijn van 12-18 maanden, 18-24 maanden of meer dan 24 maanden. Voor de onderlinge vergelijking van enkele WW-varianten is dit relevant, omdat deze varianten een substantiële beleidswijziging in het tweede jaar van de WW bevatten. Bij de eerdere analyse (Vlekke et al., 2020) hebben we alleen naar het eerste fiscale jaar gekeken.

3 Onderzoekspopulatie

In de basissimulatie verliezen alle hoofdkostwinners hun inkomen uit loondienst, terwijl een eventuele partner zijn/haar inkomen behoudt. We selecteren alle huishoudens waarbij de hoofdkostwinner in loondienst is en loon zijn/haar primaire inkomensbron is. Dit resulteert in ruim 30.000 observaties hetgeen neerkomt op circa 4,3 miljoen huishoudens (gewogen) in de populatie. Hiervan zijn 27% alleenstaande huishoudens en 63% samenwonende stellen (gewogen).

We hanteren dezelfde definitie van het nominaal beschikbaar inkomen als bij de koopkrachtberekeningen van het CPB. Het nominaal beschikbaar inkomen wordt berekend met behulp van een bruto/netto-traject op de RA-omgeving van het CBS. Het startpunt is het bruto-inkomen (loon, winst, uitkeringen), aangevuld met inkomen uit vermogen (rente en dividend), aanmerkelijk belang en het saldo inkomsten/uitgaven eigen woning. Vervolgens wordt een bruto/nettotraject doorlopen, waarbij rekening wordt gehouden met werknemerspremies, premies volksverzekeringen, belastingen in box 1 t/m 3, heffingskortingen en verschillende aftrekposten (o.a. hypotheekrente). Dan resulteert het netto huishoudinkomen. Tot slot tellen we daar de toeslagen bij (zorgtoeslag en kindgebonden budget⁴) en brengen we de zorgkosten in mindering. Dit geeft het nominale beschikbare huishoudinkomen. We simuleren dat alle hoofdkostwinners hun loon verliezen en een WW-uitkering of bijstandsuitkering ontvangen (mits zij daar recht op hebben).

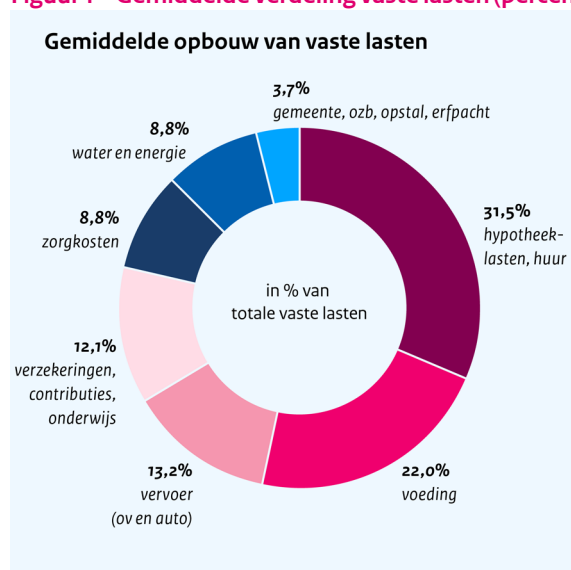
³ We houden geen rekening met eventuele bovenwettelijke aanvullingen op de WW die kunnen zijn vastgelegd in cao's.

⁴ We nemen aan dat huishoudens geen gebruik meer maken van kinderopvang na het verlies van het looninkomen.

Het WoON bevat verschillende vaste en noodzakelijke lasten. In de definitie van het nominaal beschikbaar inkomen zijn de hypotheekrente en zorgkosten al in mindering gebracht op het nominaal beschikbaar inkomen, maar bij de stresstest houden we rekening met meer lasten. Zo bevat het WoON informatie over de volgende lasten: huur, aflossing hypotheek en de kosten voor gas, water en elektriciteit. Het betreft hier de kosten van energie die huishoudens in 2018 maakten, dus de recente prijsstijgingen zijn hierin niet meegenomen. Later in deze notitie laten we wel een gevoeligheidsanalyse zien voor een scenario met hogere energielasten. Ook bevat de steekproef informatie over verschillende gemeentelijke heffingen, opstalverzekering en onroerendezaakbelasting (ozb).

Vaste lasten die niet worden waargenomen in het WoON, maar die tevens relevant zijn, schatten we bij. De kosten voor onderwijs en voeding schatten we bij door rekening te houden met de huishoudsituatie en de normbedragen van het Nibud. Vervolgens schatten we nog de kosten voor het OV, auto, contributies, VVE en rente (studieschulden en consumptief krediet) bij. Hierbij houden we rekening met de huishoudsituatie, het huishoudinkomen en woonsituatie (koop- of huurwoning). Als we deze vaste lasten in mindering brengen op het nominaal beschikbaar inkomen van gemiddeld 2212 euro per maand, dan resteert een gemiddeld bedrag van 1136 euro per maand. Figuur 1 geeft de gemiddelde verdeling van de verschillende vaste en noodzakelijke lasten. Incidentele kosten zoals kosten voor vakanties of voor vervanging van apparatuur zijn niet meegenomen. De uitzingtermijn kan dus niet worden opgevat als armoede-indicator.

Figuur 1 Gemiddelde verdeling vaste lasten (percentage van totaal), 2018

4 Beleidsvarianten WW

We voeren de stresstest uit op elf beleidsvarianten voor de WW. Deze elf varianten zijn aangeleverd door het ministerie van SZW. De hieronder genoemde geraamde budgettaire effecten van de varianten zijn afkomstig van SZW en zijn meestal afgerond op veelvoud van 5%.⁵ Het CPB heeft voor deze notitie geen eigen inschatting gemaakt van de budgettaire effecten. Daarnaast voeren we de stresstest ook uit op een scenario waarin niemand zijn of baan verliest (variant o).

- o. Geen baanverlies.** In dit scenario behouden alle huishoudens hun baan en ontstaat er dus ook geen recht op een WW-uitkering of bijstand. Huishoudens behouden eventuele uitkeringen die zij al hebben, maar onze populatie bestaat alleen uit huishoudens waarin de voornaamste bron van inkomen van de hoofdkostwinner inkomen uit loondienst is.
- 1. Staand beleid 2022 (inclusief transitievergoeding).** Het loon van de periode van twaalf maanden voordat iemand werkloos werd, bepaalt de hoogte van de WW-uitkering. Dat heet het WW-maandloon. In de eerste twee maanden is de WW-uitkering 75% van dat maandloon en 70% voor de daaropvolgende maanden.

De WW-duur is afhankelijk van het arbeidsverleden en is gemaximeerd op 24 maanden. Om aanspraak te maken op een WW-uitkering moet iemand minimaal 26 van de 36 weken voorafgaand aan het ontslag in loondienst hebben gewerkt (de wekeneis). Als daaraan is voldaan is de WW-duur minimaal drie maanden. Indien de persoon minstens vier van de vijf jaren voorafgaand aan het ontslag in loondienst heeft gewerkt, kan hij langer aanspraak maken op WW. Bij een arbeidsverleden tot maximaal tien jaren is de WW-duur in maanden gelijk aan het totaal aantal gewerkte jaren in zijn leven. Bij een arbeidsverleden van meer dan tien jaren geeft elk aanvullend jaar recht op een halve maand extra WW. Hierbij geldt een overgangsrecht voor mensen met meer dan tien gewerkte jaren vóór 2016: de jaren uit die periode, voor zover zij uitkomen boven de tien, geven recht op een volledige extra maand WW per gewerkt jaar.

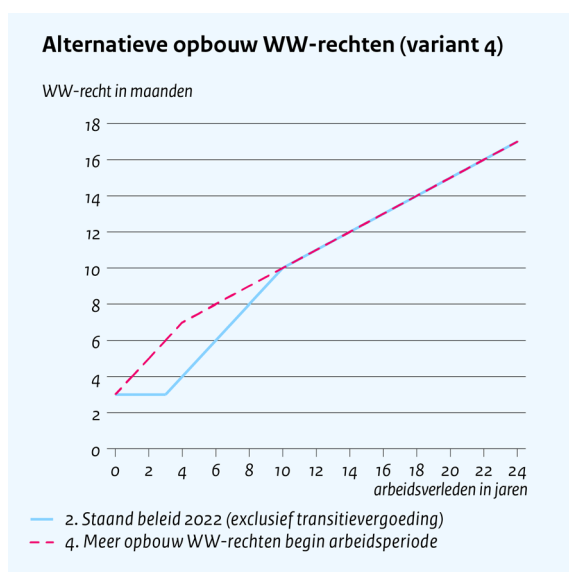
Werknemers kunnen sinds 1 januari 2020 direct een transitievergoeding krijgen als het dienstverband op initiatief van de werkgever wordt beëindigd of afloopt. In enkele uitzonderingssituaties kan geen aanspraak gemaakt worden op een transitievergoeding, zoals bij een faillissement van de werkgever. In onze dataset is niet bekend of er daadwerkelijk een transitievergoeding wordt ontvangen en we nemen daarom in deze variant aan dat iedereen deze vergoeding ontvangt bij het ontslag. In alle overige varianten wordt de transitievergoeding niet meegenomen. De hoogte van de transitievergoeding die een werkgever betaalt bij ontslag wordt bepaald op basis van twee onderdelen: het maandsalaris en de duur van het dienstverband. De vergoeding is per 1 januari 2022 maximaal € 86,000 bruto. Of, als het jaarsalaris hoger is dan € 86,000, maximaal een brutojaarsalaris. De berekening van de transitievergoeding gaat als volgt:

- a. De ontslagen werknemer krijgt 1/3 maandsalaris per heel dienstjaar;
- b. De transitievergoeding over de resterende maanden wordt berekend volgens de formule: $(\text{bruto salaris ontvangen over resterende deel arbeidsovereenkomst} / \text{bruto maandsalaris}) \times (1/3 \text{ bruto maandsalaris} / 12)$. Deze formule wordt ook gebruikt voor het berekenen van de transitievergoeding als de arbeidsovereenkomst korter dan een jaar heeft geduurd.

⁵ Hierbij zijn enkel de effecten op de WW-uitgaven weergegeven en is geen rekening gehouden met weglek naar andere regelingen zoals de WIA, bijstand en Toeslagenwet.

2. **Standaard beleid 2022 (exclusief transitievergoeding).** De werking van de WW staat beschreven bij variant 1. Het verschil met variant 1 is dat we in variant 2 geen rekening houden met de transitievergoeding. De overige varianten bevatten ook geen transitievergoeding en kunnen daarom het beste worden vergeleken met deze variant.
3. **Standaard beleid 2022 (exclusief transitievergoeding) volledig ingegroeid.** Het verschil met variant 2 (standaard beleid exclusief transitievergoeding) is dat het overgangsrecht voor gewerkte jaren vóór 2016 structureel niet meer van toepassing is door uitgroei van oude cohorten. Dat betekent dat bij een arbeidsverleden van meer dan tien jaar alle jaren daarboven recht geven op een extra halve maand WW (in plaats van een hele maand in het overgangsrecht). De impact van het vervangen van het fictieve arbeidsverleden (voor 1998) door het werkelijke arbeidsverleden is niet meegenomen in deze variant, omdat er geen data beschikbaar zijn over het werkelijke arbeidsverleden voor 1998. Bij deze variant dalen de WW-uitgaven met circa 5% ten opzichte van de huidige uitgaven.
4. **Meer opbouw WW-rechten begin arbeidsperiode.** De eerste gewerkte jaren verhogen direct het recht op WW boven op de basisuitkering van drie maanden. De eerste vier jaren geven recht op een hele maand extra WW per jaar. De jaren daarboven geven recht op een halve maand WW per jaar. Vanaf tien jaar arbeidsverleden is deze variant identiek aan het standaard beleid. In deze variant stijgen de uitgaven aan de WW met circa 5%. Figuur 2 laat het verband tussen de WW-duur en het arbeidsverleden zien voor het standaard beleid (structureel) en variant 4.

Figuur 2 Opbouw WW-recht variant 4 en standaard beleid

5. **Kortere maximale WW-duur, maar hogere WW-uitkering conform commissie- Borstlap⁶.** De opbouw van de WW-duur blijft gelijk, maar de maximale duur van de WW wordt ingekort tot twaalf maanden. De hoogte van de uitkering is als volgt: de eerste twee maanden 95% van het WW-maandloon, de volgende vier maanden 90% van het WW-maandloon en de volgende zes maanden 80% van het WW-maandloon. In deze variant blijven de WW-uitgaven ongeveer gelijk.

⁶ Commissie-Borstlap, 2020, In wat voor land willen wij werken: Naar een nieuw ontwerp voor de regulering van werk, Eindrapport van de Commissie Regulering van Werk, [link](#).

6. **Kortere maximale WW-duur, maar hogere WW-uitkering, met per saldo een ombuiging.** De maximale duur van de WW wordt ingekort tot twaalf maanden, maar de uitkering is hoger in de eerste zes maanden. De hoogte van de WW-uitkering bedraagt de eerste 2 maanden 90%, de volgende 4 maanden 80% en de volgende 6 maanden 70% van het WW-maandloon. Dit leidt tot een daling van de WW-uitgaven van circa 15%.
7. **Maximale WW-duur inkorten tot twaalf maanden.** De maximale duur van de WW wordt ingekort tot twaalf maanden. De hoogte van de WW-uitkering blijft hetzelfde als in de huidige situatie (zie o.a. variant 1). In deze variant dalen de WW-uitgaven met circa 20%.
8. **Hoogte WW-uitkering naar 75% voor gehele WW-duur.** De maximale WW-duur blijft 24 maanden en de hoogte bedraagt elke maand 75% van het WW-maandloon. Vergeleken met het staande beleid (variant 2) is de uitkering dus 5%-punt hoger vanaf de derde maand. De uitgaven aan de WW stijgen hierdoor met circa 5%.
9. **Hogere initiële uitkering, maar steiler afbouwpad van de WW-uitkering.** De maximale WW-duur in deze variant blijft 24 maanden, maar de hoogte van de WW-uitkering wordt sterker afgebouwd. De eerste drie maanden 80%, de volgende vier maanden 70%, en de volgende 17 maanden 65% van het WW-maandloon. In deze variant blijven de WW-uitgaven ongeveer gelijk.
10. **Hoogte WW-uitkering naar 70% voor gehele WW-duur.** De maximale WW-duur blijft 24 maanden en de hoogte bedraagt elke maand 70% van het WW-maandloon. Vergeleken met het staande beleid (variant 2) is de uitkering dus 5%-punt lager in de eerste twee maanden. In deze variant dalen de WW-uitgaven met circa 1,5%.
11. **Afschaffen van WW-uitkering.** In deze variant bestaat de WW niet. Huishoudens waarvan het netto huishoudinkomen lager uitvalt dan het sociaal minimum, ontvangen dan bijstand indien ze voldoen aan de voorwaarden.

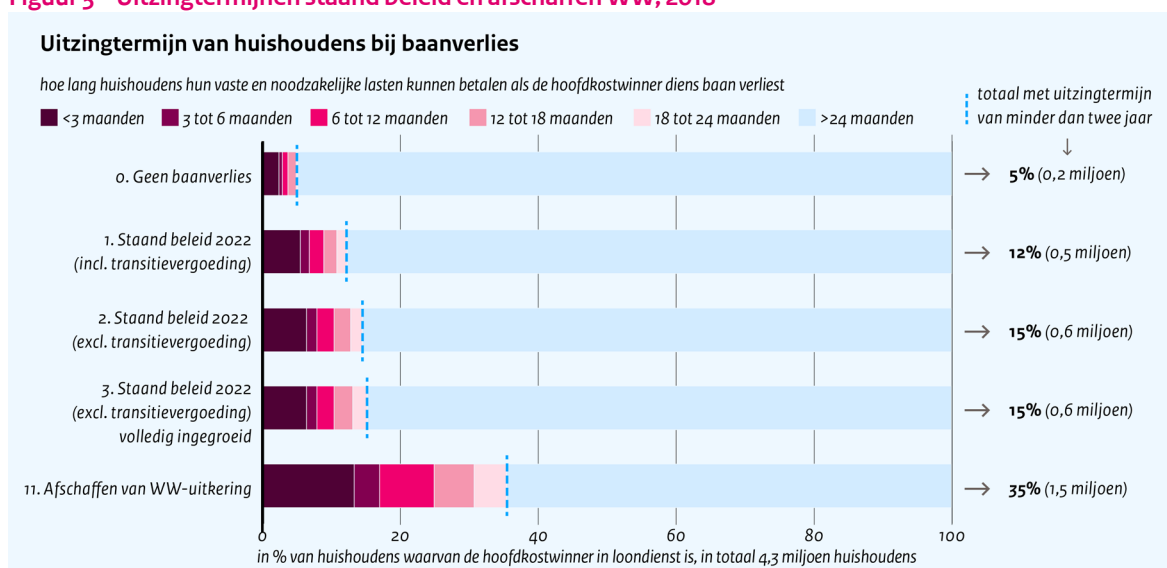
5 Resultaten

Deze sectie laat per variant zien hoelang huishoudens hun vaste en noodzakelijke lasten kunnen betalen in het geval van baanverlies. In sectie 5.1 bespreken we de uitzingtermijnen in het 0-scenario (zonder schok) en voor de elf varianten in het geval van baanverlies van de hoofdkostwinner. Sectie 5.2 gaat in op de kenmerken van de huishoudens met een korte uitzingtermijn. Daarbij maken we onderscheid naar leeftijd, huishoudsamenstelling en eigenwoningbezit. Ten slotte laten we in sectie 5.3 een gevoeligheidsanalyse zien, waarbij de energiekosten worden verdrievoudigd ten opzichte van de waargenomen energiekosten in WoON 2018.

5.1 Uitzingtermijnen varianten

De meeste huishoudens hebben voldoende financiële middelen om hun vaste en noodzakelijke lasten langer dan twee jaar te betalen na het verlies van de baan van de hoofdkostwinner. Dit geldt zelfs voor de meest extreme variant waarin de WW wordt afgeschaft. Figuur 3 laat voor het 0-scenario en vier varianten zien welk deel van de huishoudens een uitzingtermijn heeft van minder dan twee jaar. Wij kijken hierbij alleen naar huishoudens waarvan de hoofdkostwinner voornamelijk inkomens uit loondienst heeft. Dit betreft ongeveer 4,3 miljoen huishoudens. In figuur 3 vertegenwoordigt een procent dus ongeveer 43.000 huishoudens. De onderliggende cijfers die zijn gebruikt voor figuur 3 zijn weergegeven in tabel A.1 in de appendix.

Figuur 3 Uitzingtermijnen staand beleid en afschaffen WW, 2018

NB: deze figuur geeft het aandeel van de huishoudens met een uitzingtermijn van maximaal 24 maanden. De overige huishoudens (zonder balkje in de figuur) kunnen het langer dan 24 maanden volhouden.

Zonder baanverlies (variant 0) heeft 5% van de huishoudens een uitzingtermijn korter dan twee jaar. Deze huishoudens hebben dus ook met hun huidige inkomen een begrotingstekort en teren in op hun financieel vermogen.⁷ In de elf varianten die hieronder worden besproken verliest de hoofdkostwinner zijn inkomen uit loondienst.

Bij het huidige beleid (variant 1) heeft 5,5% van de huishoudens een uitzingtermijn korter dan 3 maanden. In deze variant is aangenomen dat iedereen een transitievergoeding ontvangt. We zien dat het grootste deel van de huishoudens (bijna 88%) het 24 maanden of langer kan volhouden. De meeste huishoudens in deze groep hebben geen begrotingstekort per maand en hoeven hun vermogen niet aan te spreken om hun vaste lasten te betalen. Wij hebben hierbij aangenomen dat iedereen een transitievergoeding ontvangt.

Zonder de transitievergoeding (variant 2) komen huishoudens met een begrotingstekort eerder in de problemen. Dat komt doordat we de transitievergoeding (gemiddeld ruim 10.500 euro) in variant 1 optellen bij het financieel vermogen van huishoudens. Bij huishoudens zonder begrotingstekort is er geen verschil

⁷ Mits wij alle niet geobserveerde vaste en noodzakelijke lasten correct inschatten en mits het huishouden geen inkomen heeft dat wij niet observeren.

tussen de uitzingtermijnen van variant 1 en 2. Bij de overige varianten wordt, net als bij variant 2, geen rekening gehouden met de transitievergoeding. Daarom gebruiken we variant 2 als basisvariant.

Bij 22% van de huishoudens ontstaat er in de basisvariant (variant 2) een begrotingstekort. Van deze huishoudens heeft ongeveer 15%-punt een uitzingtermijn van minder dan twee jaar. De overige 7%-punt heeft voldoende financieel vermogen om hun vaste en noodzakelijke lasten minimaal twee jaar te blijven betalen. De 78% van de huishoudens zonder begrotingstekort hoeft hun financieel vermogen niet aan te spreken om hun vaste en noodzakelijke lasten te kunnen blijven betalen.

Tabel 1 laat voor de basisvariant (variant 2) de omvang van het begrotingstekort per maand zien in verhouding tot het financieel vermogen van deze huishoudens. De categorieën met korte uitzingtermijnen bevatten alleen huishoudens met een begrotingstekort in het eerste jaar en vrijwel geen financieel vermogen.

Tabel 1 Begrotingstekort en vermogen per groep in variant 2 (staand beleid), 2018

Uitzingtermijn in klassen	Begrotingstekort per maand in het eerste jaar		Financieel vermogen	
	Aandeel hh met tekort	Gemiddelde overschot	Gemiddeld	Mediaan
<3 maanden	100%	-490	670	426
3 tot 6 maanden	100%	-476	2354	2024
6 tot 12 maanden	100%	-452	3902	3164
12 tot 18 maanden	88%	-314	5188	4170
18 tot 24 maanden	79%	-259	8256	6703
24 maanden of meer	10%	1484	54.317	22.474
Totale populatie	22%	1205	46.814	16.739

Variant 3 hanteert het structurele pad voor de opbouw van de WW-rechten waardoor voor sommige huishoudens de uitzingtermijn korter wordt. Alleen bij werknemers die meer dan tien jaren hebben gewerkt in de periode voor 2016 én die voldoen aan de weken- en jarenis, kan een verschil optreden. Aangezien deze groep in zowel variant 2 als variant 3 minimaal twaalf maanden recht heeft op WW, zien we geen verandering van het aantal mensen met een uitzingtermijn tot twaalf maanden. In het tweede jaar is wel een stijging van het aantal mensen met een uitzingtermijn van minder dan 24 maanden te zien, maar de verschillen met variant 2 zijn relatief klein.

Het volledig afschaffen van de WW-uitkering in variant 11 zorgt ervoor dat veel meer mensen sneller in de financiële problemen komen. Het aandeel huishoudens met een uitzingtermijn van drie maanden stijgt naar 13% van de huishoudens, oftewel ongeveer 570.000 huishoudens. Indien huishoudens voldoen aan de voorwaarden kunnen zij in deze variant wel in aanmerking komen voor een bijstandsuitkering. De bijstandsuitkering is vaak lager dan de WW-uitkering, waardoor vaker een begrotingstekort ontstaat. En bij huishoudens met weinig spaargeld leidt een begrotingstekort tot een korte uitzingtermijn.

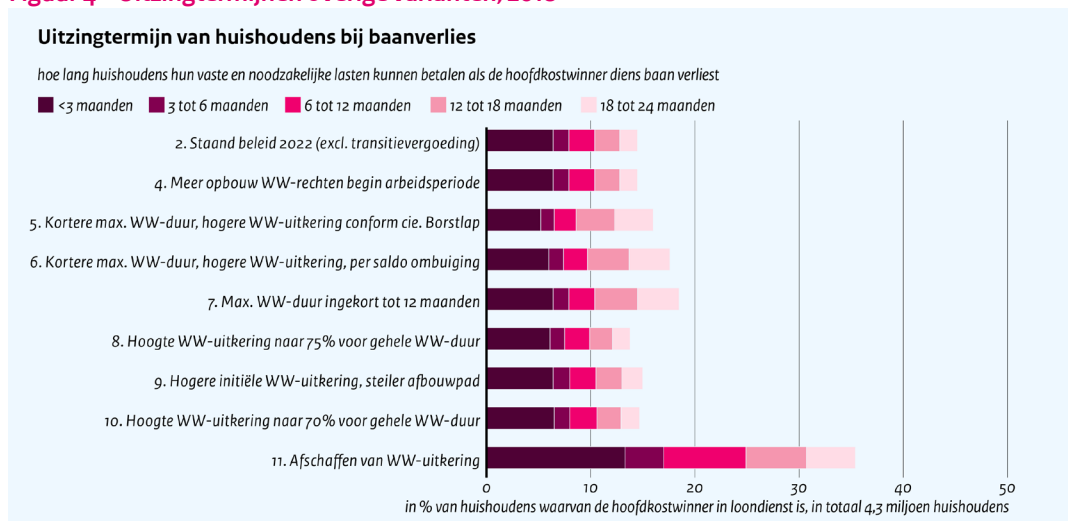
De omvang van het begrotingstekort per maand en het financieel vermogen is voor variant 11 weergegeven in tabel 2. Bij deze variant heeft 80% van de huishoudens in het eerste jaar een begrotingstekort, bij het stand beleid is dit 22% (zie tabel 1). Door de hogere tekorten hebben huishoudens grotere financiële buffers nodig voor een langere uitzingtermijn.

Tabel 2 Begrotingstekort en vermogen per groep in variant 11 (afschaffen WW), 2018

Uitzingtermijn in klassen	Begrotingstekort per maand in het eerste jaar		Financieel vermogen	
	Aandeel hh met tekort	Gemiddelde overschot	Gemiddeld	Mediaan
<3 maanden	100%	-679	1072	751
3 tot 6 maanden	100%	-701	3459	2780
6 tot 12 maanden	100%	-694	6130	4962
12 tot 18 maanden	100%	-709	10.587	8810
18 tot 24 maanden	100%	-689	14.344	12.060
24 maanden of meer	69%	245	69.368	33.485
Totale populatie	80%	-87	46.814	16.739

De uitzingtermijnen bij de overige varianten liggen dicht bij het staand beleid. Figuur 4 laat deze uitzingtermijnen zien ten opzichte van het staand beleid exclusief transitievergoeding (variant 2) en het scenario zonder WW (variant 11). De onderliggende cijfers die zijn gebruikt voor figuur 4 zijn weergegeven in tabel A.1 in de appendix. Bij variant 4 neemt het aandeel huishoudens met een (korte) uitzingtermijn licht af. Dat komt doordat personen met slechts enkele arbeidsjaren een langere WW-uitkering ontvangen dan in de basisvariant. In variant 5 tot en met 7 wordt de WW beperkt tot maximaal twaalf maanden. Hierdoor stijgt het aandeel van huishoudens met een uitzingtermijn tussen de 12 en 24 maanden. Doordat variant 5 en 6 de hoogte van de uitkering in het eerste jaar verhogen, daalt bij die varianten het aandeel huishoudens met een uitzingtermijn korter dan twaalf maanden. Per saldo neemt het aandeel huishoudens met een uitzingtermijn korter dan twee jaar in al deze drie varianten toe. Varianten 8 tot en met 11 houden de maximale duur van de uitkering gelijk, maar veranderen de hoogte van de uitkering. Logischerwijs geldt hierbij dat hoe hoger het uitkeringsniveau, hoe langer de uitzingtermijnen. De hoogte van de uitkering ligt in deze varianten dicht bij het basisscenario van variant 2, waardoor de effecten op de uitzingtermijnen relatief klein zijn. Van alle varianten waarin de WW blijft bestaan, kent de beperking van de WW-duur tot twaalf maanden zonder hogere uitkering (variant 8) de grootste toename van huishoudens met een uitzingtermijn van minder dan 24 maanden.

Figuur 4 Uitzingtermijnen overige varianten, 2018

5.2 Verschil in uitzingtermijn over subgroepen

Huishoudens met een korte uitzingtermijn zijn gemiddeld jonger en vaker alleenstaand. Tabel 3 laat voor de basisvariant (variant 2) de uitzingtermijnen zien naar leeftijd van de hoofdkostwinner, type huishouden en eigenwoningbezit. De aantallen huishoudens in deze tabel hebben alleen betrekking op huishoudens waarvan de hoofdkostwinner voornamelijk inkomen uit loondienst heeft.⁸ Huishoudens met een hoofdkostwinner die jonger is dan 35 jaar hebben in vergelijking met oudere huishoudens ongeveer twee keer zo vaak een uitzingtermijn van minder dan drie maanden. Dat komt onder andere doordat jongeren gemiddeld een korter arbeidsverleden hebben en zij hebben hierdoor minder lang recht op een WW-uitkering. Bij alleenstaanden is het aandeel huishoudens met een korte uitzingtermijn substantieel hoger dan bij paren.⁹ In veel gevallen heeft de partner namelijk ook inkomen en daardoor is de kans op een begrotingstekort kleiner. Wij simuleren in de varianten alleen het wegvallen van het inkomen uit loondienst van de hoofdkostwinner en niet het gelijktijdig wegvallen van het inkomen van een eventuele tweede verdiener. De reden hiervoor is dat het gelijktijdig wegvallen van beide inkomens veel minder vaak voorkomt dan het wegvallen van het inkomen van alleen de hoofdkostwinner.

Tabel 3 Eigenschappen huishoudens, naar uitzingtermijn in variant 2, 2018

	Aantal	<3 maanden	3 tot 12 maanden	12 tot 24 Maanden	24 maanden Of meer
Alle huishoudens	4.285.602	6,4%	4,5%	3,9%	85,1%
Jonger dan 35 jaar	1.070.946	10,6%	7,7%	7,6%	74,1%
35 jaar of ouder	3.214.656	5,0%	3,5%	2,7%	88,8%
Alleenstaanden zonder kinderen	1.000.792	14,9%	9,8%	7,6%	67,7%
Alleenstaanden met minimaal een kind	324.694	16,8%	10,8%	8,1%	64,3%
Paren zonder kinderen	1.224.435	2,0%	2,0%	2,5%	93,5%
Paren met minimaal een kind	1.735.681	2,7%	2,1%	2,1%	93,1%
Huurders	1.324.400	18,9%	13,0%	10,4%	57,7%
Kopers	2.961.202	0,8%	0,8%	1,0%	97,4%

5.3 Gevoeligheidsanalyse hogere energielasten

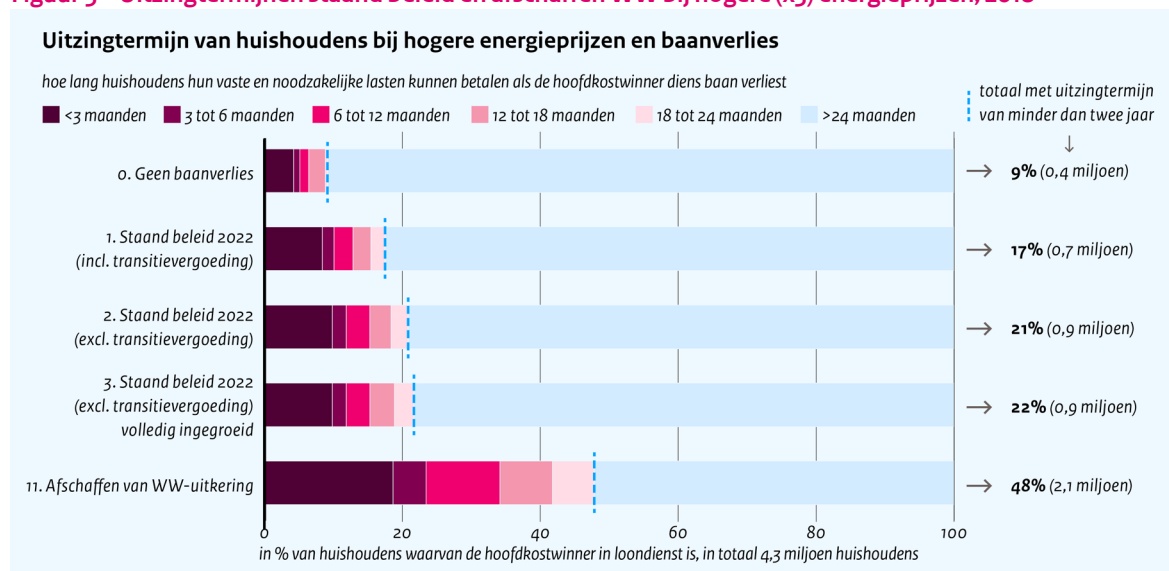
Bij hogere energieprijzen neemt de uitzingtermijn af, maar de ordening van de varianten blijft gelijk. Bij de in sectie 5.1 besproken resultaten is geen rekening gehouden met wijzigingen van inkomens, (energie)prijzen en beleid na 2020. Aangezien de energieprijzen momenteel aanzienlijk hoger liggen dan in 2020, voeren we een robuustheidsanalyse uit waarbij de energielasten van de huishoudens drie keer zo hoog

⁸ De aantallen zijn gebaseerd op een steekproef (WoON 2018) en verhoogd met hun wegingsfactoren.

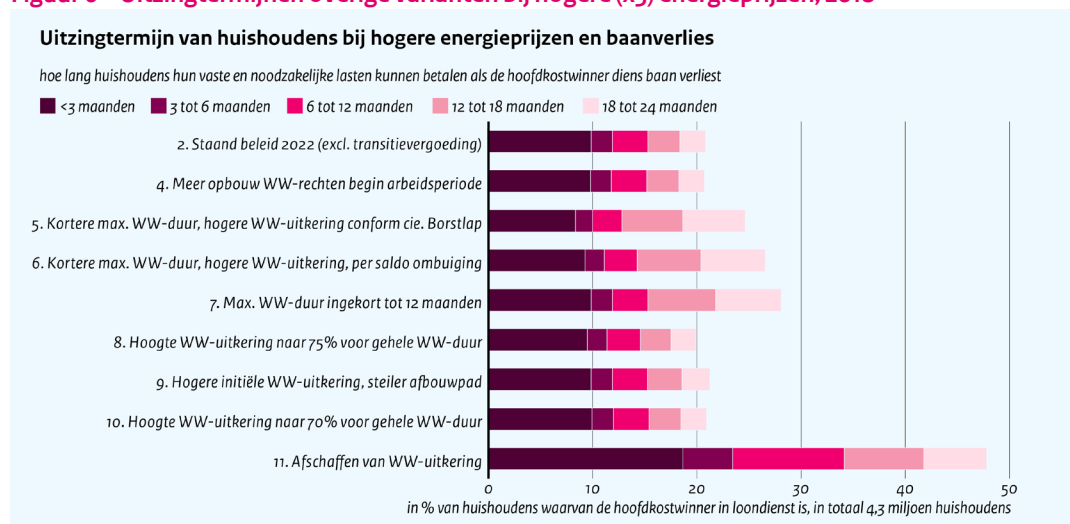
⁹ Wij hanteren hier de indeling van het CBS in alleenstaanden en paren. Een paar kan zowel gehuwd als ongehuwd zijn.

zijn als waargenomen in WoON 2018. Wij houden hierbij geen rekening met compensatiemaatregelen van de overheid, zoals een prijsplafond. Logischerwijs neemt het aandeel huishoudens met een korte uitzingtermijn in alle varianten toe, doordat van iedereen het begrotingstekort toeneemt. In de basisvariant (variant 2) neemt het aandeel huishoudens met een uitzingtermijn korter dan 24 maanden bijvoorbeeld toe van 14,6% tot 20,8%. De onderlinge ordening van de verschillende varianten blijft wel gelijk. De uitzingtermijnen van de varianten met deze verhoogde energieprijzen zijn weergegeven in figuur 5 en 6 en de onderliggende cijfers zijn weergegeven in tabel A.2 in de appendix.

Figuur 5 Uitzingtermijnen staand beleid en afschaffen WW bij hogere (x3) energieprijzen, 2018

Figuur 6 Uitzingtermijnen overige varianten bij hogere (x3) energieprijzen, 2018

Appendix

Tabel A.1 Uitzingtermijnen in maanden, 2018

Variant	<3 m	3-6 m	6-12 m	12-18 m	18-24 m	>24 m
0. Geen baanverlies	2.4%	0.5%	0.8%	1.2%	0.2%	94.9%
1. Staand beleid 2022 (inclusief transitievergoeding)	5.5%	1.3%	2.1%	1.9%	1.5%	87.7%
2. Staand beleid 2022 (exclusief transitievergoeding)	6.4%	1.5%	2.5%	2.4%	1.7%	85.4%
3. Staand beleid 2022 (exclusief transitievergoeding) volledig ingegroeid	6.4%	1.5%	2.5%	2.7%	2.1%	84.7%
4. Meer opbouw WW-rechten begin arbeidsperiode	6.4%	1.5%	2.5%	2.4%	1.7%	85.4%
5. Kortere maximale WW-duur, maar hogere WW-uitkering conform cie. Borstlap	5.2%	1.3%	2.1%	3.7%	3.7%	83.9%
6. Kortere maximale WW-duur, maar hogere WW-uitkering, per saldo ombuiging	6.0%	1.4%	2.3%	4.0%	3.9%	82.4%
7. Maximale WW-duur ingekort tot 12 maanden	6.4%	1.5%	2.5%	4.1%	4.0%	81.4%
8. Hoogte WW-uitkering naar 75% voor gehele WW-duur	6.1%	1.4%	2.4%	2.2%	1.7%	86.1%
9. Hogere initiële uitkering, maar steiler afbouwpad van de WW-uitkering	6.4%	1.6%	2.5%	2.5%	2.0%	85.1%
10. Hoogte WW-uitkering naar 70% voor gehele WW-duur	6.5%	1.5%	2.6%	2.3%	1.8%	85.3%
11. Afschaffen van WW-uitkering	13.3%	3.7%	7.9%	5.8%	4.7%	64.5%

NB: Deze tabel heeft betrekking op 4.285.602 huishoudens en één procent vertegenwoordigt dus bijna 43.000 huishoudens.

Tabel A.2 Uitzingtermijnen in maanden bij hogere (x3) energieprijzen, 2018

Variant	<3 m	3-6 m	6-12 m	12-18 m	18-24 m	>24 m
0. Geen baanverlies	4.2%	0.9%	1.3%	2.4%	0.3%	90.8%
1. Staand beleid 2022 (inclusief transitievergoeding)	8.4%	1.7%	2.8%	2.6%	2.0%	82.5%
2. Staand beleid 2022 (exclusief transitievergoeding)	9.8%	2.0%	3.4%	3.1%	2.5%	79.2%
3. Staand beleid 2022 (exclusief transitievergoeding) volledig ingegroeid	9.8%	2.0%	3.4%	3.6%	2.8%	78.3%
4. Meer opbouw WW-rechten begin arbeidsperiode	9.8%	2.0%	3.4%	3.1%	2.5%	79.3%
5. Kortere maximale WW-duur, maar hogere WW-uitkering conform cie. Borstlap	8.4%	1.6%	2.8%	5.8%	6.0%	75.4%
6. Kortere maximale WW-duur, maar hogere WW-uitkering, per saldo ombuiging	9.3%	1.8%	3.1%	6.1%	6.2%	73.4%
7. Maximale WW-duur ingekort tot 12 maanden	9.8%	2.0%	3.4%	6.5%	6.3%	71.9%
8. Hoogte WW-uitkering naar 75% voor gehele WW-duur	9.5%	1.9%	3.2%	2.9%	2.4%	80.1%
9. Hogere initiële uitkering, maar steiler afbouwpad van de WW-uitkering	9.8%	2.0%	3.4%	3.3%	2.7%	78.8%
10. Hoogte WW-uitkering naar 70% voor gehele WW-duur	9.9%	2.1%	3.4%	3.0%	2.4%	79.1%
11. Afschaffen van WW-uitkering	18.7%	4.8%	10.7%	7.6%	6.0%	52.2%

NB: Deze tabel heeft betrekking op 4.285.602 huishoudens en één procent vertegenwoordigt dus bijna 43.000 huishoudens.